

Кіт у чоботях

Брати (Якоб і Вільгельм) Грімм

У одного мельника було три сини, а в господарстві був млин, ослик і кіт. Сини мололи, ослик возив зерно та борошно, а кіт, звісно, ловив миші.

Коли мельник умер, сини поховали його і почали спадщину ділити.

Старший узяв собі млин, середущий — осла, а молодшому дістався кіт.

Зажурився молодший та й каже сам до себе:

— Ох, дісталось мені найгірше: старший буде молоти, середущий їздитиме на ослику. А що я, бідний, робитиму зі своїм котом? Хіба пошию з його шкурки пару рукавиць, більш нічого.

— А послухай-но мене, — озвався кіт: він зрозумів усе, що сказав хлопець. — Навіщо тобі мене вбивати? Щоб пошити пару поганих рукавиць із моєї шкурки? Справ мені краще чоботи, щоб я міг у них між люди вийти й себе показати, тоді я скоро тобі в пригоді стану.

Мельників син дуже здивувався, почувши, що кіт говорить, як людина. Але вони саме проходили повз шевцеву хату, отож хлопець викликав шевця надвір і сказав зняти з кота мірку на чоботи. А коли швець пошив чоботи, кіт узувся, взяв торбу, посипав на дно зерна, а зверху прив'язав шворку, щоб зашморгувати, закинув торбу на плечі й пішов на двох ногах, як людина, з двору.

А король тієї країни дуже любив смажених куріпок. Та ось біда: жодної куріпки не можна було спіймати. В лісі їх аж кишіло, та вони були такі полохливі, що жоден мисливець не міг і підступитися до них. Кіт знав це і надумав зробити хитріше. Прийшовши в ліс, він розв'язав торбу з зерном, шворку протяг по траві за кущі, а сам причаївся і став ждати. Куріпки не забарилися, прилетіли, побачили зерно і одна по одній полізли в торбу ласувати. Коли їх там зібралося чимало, кіт смикнув за шворку і зашморгнув торбу.

Потім швидко підбіг, поскручував куріпкам голови і, закинувши торбу на плечі, почимчикував прямо до королівського палацу.

Вартовий гукнув:

— Стій, куди йдеш?

— До короля, — сміливо відповів кіт.

— Ти що, здурів? Кіт — до короля?

— Та хай іде, — втрутився другий, — адже наш король часто нудьгує. Може, кіт його розважить, як потреться об ноги та повуркоче.

Увійшов кіт до короля, уклонився низенько й сказав:

— Мій господар, граф, — він назвав якесь довге й знамените ім'я, — передає вашій величності найщиріший уклін і посилає вам ось цих куріпок — він їх щойно впіймав на сильце.

Король дивом здивувався, побачивши розкішних жирних куріпок, з радощів аж

нестямився і наказав насипати котові в торбу стільки золота зі скарбниці, скільки той підніме.

— Віднеси оце своєму панові і дуже, дуже подякуй йому за подарунок.

А бідний мельників син сидів дома біля вікна, сперши голову на руки, і думав, що ось він витратив останні свої гроші котові на чоботи, а яку користь матиме з того? Аж раптом входить кіт, скидає торбу з плечей, розв'язує її і висипає золото перед хлопцем.

— Ось тобі дешиця за чоботи. Король вітає тебе й передає щиру подяку.

Молодий мельниченко дуже зрадів з такого багатства, хоч і не втямив до ладу, звідкіль воно взялося.

Тоді кіт скинув чоботи і розповів йому все. А насамкінець сказав:

— Тепер у тебе грошей досить, але це ще не край. Завтра я знову взую чоботи, і ти станеш іще багатший. А ще я сказав королю, що ти вельможний граф.

Другого дня кіт, гарненько взувшись, знову пішов на полювання і приніс королю багату здобич. Так він ходив день у день і щодня приносив додому золото.

Король так полюбив кота, що дозволив йому приходити й виходити, коли його воля, і гуляти по всьому палацу, де захоче.

Одного разу сидів кіт на кухні в палаці й грівся біля вогню, коли входить королівський візничий і лається на всі заставки:

— А щоб воно запалося, сто кіп лиха і королю, і королівні. Хотів піти до корчми трохи випити, в карти згуляти, а тут на тобі, їдь з ними на озеро.

Почув це кіт, вискочив із кухні й щодуху помчав додому, до свого господаря. Прибіг та й каже:

— Коли хочеш стати графом і бути багатим, то гайда зі мною на озеро, будеш там купатися.

Мельників син не знав, що на це й сказати, проте подався за котом до озера, роздягся і стрибнув у воду. А кіт узяв його одержу, заніс у кущі й сховав. Щойно він упорався з цим, аж їде король. А кіт як почне лементувати, та так голосно:

— Ох, найласкавіший королю! Мій пан купався тутечки в озері, а якийсь злодюга вкрав його одіж, що лежала на бережку. А тепер вельможний граф не може вилізти з води, бо голий, і як довго там пробуде, то застудиться і помре.

Почувши це, король звелів зупинитися й послав слугу назад до палацу, щоб привіз котресь із королівських убрань.

Гаданий граф зодягся в розкішні шати, і король запросив його сісти в карету, бо дуже полюбив його, думаючи, що то він посилав йому куріпок. Королівна не перечила, бо граф був молодий, гарний і дуже їй сподобався.

А тим часом кіт уже побіг далеко вперед.

Прибігає до великої сіножаті, а там сто косарів траву косять.

— Гей, люди, а чиї це луки? — питає кіт.

— А це великого чарівника.

— То слухайте мене: ось їхатиме король, і коли він запитає, чиї це луки, скажете, що графові. А як не скажете, то будете побиті на смерть.

І побіг далі. Прибігає до однієї ниви, такої великої, що й оком не оглянути. А на тій ниві Двісті женців жнуть жито.

— Гей, люди, а чиє це жито?

— Чарівникове.

— Ну то слухайте: ось їде за мною король, то коли він запитає, чиє це жито, кажіть — графове. А як цього не зробите, то будете всі побиті на смерть.

Нарешті прибіг кіт до великого лісу, де триста дроворубів стинали величезні дуби на дрова.

— Гей, люди, а чий це ліс?

— Та чарівника.

— Ну то слухайте: ось зараз їхатиме король, і якщо він запитає, чий це ліс, кажіть, що графів. Якщо не скажете, то будете побиті на смерть.

І побіг далі.

А всі люди дивилися йому вслід перелякано, бо кіт був у чоботях і ходив як людина.

Незабаром прибіг він до палацу, де жив чарівник, сміливо ввійшов і став перед ним. Чарівник зневажливо зиркнув на kota й запитав, чого йому треба.

Кіт низенько вклонився і мовив:

— Довелося мені чути, що ти можеш перекинутись у всякого звіра, в якого лишень захочеш: у вовка, лиса чи собаку. Цьому я можу повірити. Але мені не віриться, що ти можеш обернутися на велику тварину, от хоч на слона.

— Це для мене дрібниця, — відказав чарівник і вмить обернувся в слона.

— Оце-то так! А на лева?

— І це для мене ніщо, — мовив чарівник і став перед котом у подобі лева.

Кіт удав, ніби злякався, і скрикнув:

— Це ж неймовірне, нечуване діло! Такого мені й не снилося! Але ще неймовірніш було б, якби ти перекинувся в якусь маленьку тваринку, ну, скажімо, в мишку. Ти, звісно, могутніший за всіх чарівників у світі, але таке, мабуть, і тобі не до снаги.

Чарівник аж розімлів від таких лестощів.

— Авжеж, любий котику, я можу й це, — приязно сказав він, і перекинувся в мишку та й почав бігати по кімнаті. А кіт за мишкою, хапнув її з одного стрибка і вмить з'їв.

А тим часом король із графом та принцесою їхали собі неквапом далі й приїхали до великої луки.

— А чиє це сіно? — запитав король.

— Графове, — гукнули косарі, як навчив кіт.

— Гарний клопоть землі маєш, графе, — сказав король.

Потім приїхали до великої ниви.

— Гей, люди, а чиє це жито? — запитав король.

— Графове, — гукнули всі женці.

— О, графе, то й це ж неабиякий шматок земельки.

А тоді приїхали до лісу.

— Гей, люди, а чиї це дрова?

— Графські, — відповіли дроворуби. Король здивувався ще дужче і сказав:

— Та ви багатий чоловік, графе. Я й не знав, що в моєму королівстві є такі розкішні ліси.

Нарешті приїхали вони до палацу.

Кіт уже стояв на сходах, і тільки-но карета зупинилась унизу, прискочив, відчинив дверцята і мовив:

— Ваша величносте, прошу вступити до палацу мого господаря — графа. Його така честь зробить щасливим на все життя.

Король вийшов з карети і не міг надивуватися розкішним палацом, що був, може, більший і прекрасніший, ніж його власний. А граф повів королівну в залу, що аж засяяла від золота й самоцвітів.

А потім граф одружився з королівною, і коли помер її батько, сам став королем, а кіт — першим міністром при ньому.

Переклад Сидора Сакидона